

Posudek oponentky diplomové práce

JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.

Název práce: Vývoj klimatických žalob v evropském kontextu

Autor práce: Bc. Julie Kavalírová

Diplomová práce je zpracována v celkovém rozsahu 77 stran, z toho 61 stran vlastního textu (celkový počet znaků včetně mezer činí dle čestného prohlášení autorky 166 138). Kromě úvodu a závěru je výklad členěn do tří částí. První je věnována vzniku, původu a vývoji klimatických žalob, druhá představuje pět vybraných případů řešených soudy evropských států a třetí se zaměřuje na vybrané právní otázky evropské klimatické litigace. Práci doplňují seznamy zkratk, použitých zdrojů a použitých soudních rozhodnutí (přestože je autorka uvádí samostatně, je třeba upozornit, že i soudní rozhodnutí jsou zdroji práce) a povinné součásti (abstrakty, klíčová slova).

Datum odevzdání práce: 1. března 2023

Aktuálnost (novost) tématu: Zvolené téma je vysoce aktuální a zajímavé. Klimatická litigace je v posledních letech jednou z nejrychleji se rozvíjejících oblastí práva, týká se přitom jak vnitrostátních, tak nadnárodních soudních a kvazisoudních orgánů. Zároveň se jedná o oblast velmi širokou, čítající stovky významných rozhodnutí, pojednat o ní uceleně v rozsahu diplomové práce by proto bylo velmi obtížné. Volbu tématu, stejně jako jeho zúžení na evropský kontinent, proto hodnotím kladně. Již na tomto místě je však třeba uvést, že autorka toto zúžení nereflakuje v závěrech práce (viz dále).

Náročnost tématu: Téma považuji za středně náročné. Přestože se jedná o téma relativně nové, je mu odbornou právní literaturou věnována velká pozornost a autorka tedy měla k dispozici dostatek zdrojů, z nichž mohla při psaní práce vycházet. Na druhou stranu je množství zdrojů, včetně samotných rozhodnutí, zároveň faktorem, který zpracování tématu komplikuje, neboť klade vysoké nároky zejména na první, rešeršní a analytickou fázi práce.

Hodnocení práce: Předloženou diplomovou práci hodnotím jako povedenou, je z ní zřejmé autorčino zaujetí tématem a poctivý přístup k jeho zpracování. Cíl práce, který si autorka vytkla v jejím úvodu (str. 3), tedy „*zmapování, definování a popsání institutu klimatické litigace jako celku a následná podrobná analýza pěti vůdčích případů klimatické litigace v jurisdikci evropských soudů [a] [...] komparace všech případů z hlediska klíčových právních otázek pojících se s klimatickou litigací*“, lze v zásadě považovat za splněný. Přesto mám jako oponentka k práci několik připomínek.

Z hlediska formálního upozorňuji pouze na drobnosti. Pro přehlednost textu by dle mého názoru bylo lepší vkládat před nadpisy mezeru, alespoň u nadpisů druhé a třetí úrovně. Naopak na str. 12 je vynechána celá stránka, aniž by k tomu byl důvod. Autorka dále ne zcela

jednotně uvádí jména autorů, na jejichž díla odkazuje – někdy uvádí jméno i příjmení, jindy pouze příjmení a první písmeno křestního jména (myslela jsem si, že druhý způsob autorka volí u opakovaných odkazů na již citované zdroje, v řadě případů tomu tak ale není). V ojedinělých případech též nesprávně pracuje se skloňováním jmen (např. na str. 35 uvádí, že úspěch Urgendy „*také dle Maxwella, Mead a Van Berkel stojí za přesahe...*“, správně má být – při respektování autorčina rozhodnutí nepřechylovat zahraniční ženská jména – „*dle Maxwell, Mead a Van Berkela*“). Celkově je však práce po formální stránce v pořádku, použitý styl je srozumitelný, počet překlepů či jazykových chyb minimální a grafická úprava přehledná. Autorka též formálně správně odkazuje na použité zdroje, chválím i využívání zkrácených odkazů.

Co se týká struktury práce, je srozumitelná a přehledná, za přínosnější z hlediska právní vědy bych však považovala posílení částí první a třetí na úkor části druhé, jejímž obsahem je v zásadě pouze popis vybraných případů. Upozorňuji též na nevhodnost vnitřního „dělení“ některých kapitol (konkrétně kapitol 2.4. a 3.2.) pouze na jednu podkapitolu.

Obsahově práci považuji za kvalitní pro tuto úroveň studentské kvalifikační práce. Čtenáři přináší srozumitelné vysvětlení fenoménu klimatické litigace, včetně přehledného „typového“ rozdělení žalob, a představuje mu nejvýznamnější případy řešené soudy evropských států. Vybrané právní aspekty analyzovaných klimatických žalob, na něž se autorka zaměřuje ve třetí části práce, jsou zajímavé a podnětné. Autorka též velmi dobře pracuje s odbornou literaturou, používá jí velké množství a odkazy na ni vhodně zařazuje do výkladu. Výtka, kterou k práci směřuji, je její jistá povrchnost, resp. uvádění tvrzení či vyvozování závěrů, pro něž buď předchází výklad neposkytuje dostatečnou oporu, či jsou bez dalšího upřesnění obsahově „prázdné“. Příkladem takových tvrzení jsou například věty na str. 23-24, kde autorka označuje případ *Leghari proti Pákistánu* za jednu „z přelomových klimatických žalob“, díky níž se „*upřela pozornost na regiony, kterým do té doby v oblasti právní ochrany klimatu nebyla věnována vědeckou ani akademickou obcí dostatečná pozornost*“, přičemž soud podle ní ve svém rozhodnutí „*vyslal [...] jasný signál obyvatelstvu, že je třeba vládu donutit k účinnější klimatické akci*“. Jak se ono autorkou zmíněné „upření pozornosti“ a „potřeba donucení k účinnější akci“ projevují v oblasti práva? Nejsem si též jistá, zda lze o jednom soudním rozhodnutí nižšího soudu, které bylo napadeno odvoláním, o němž dosud nebylo rozhodnuto (případ *Milieudéfense*), vyvozovat závěry, že bude „*sloužit jako stavební kámen strategické litigace směřující do soukromého sektoru*“ (str. 43) či že „*vysílá jasný signál do soukromého sektoru, že změna klimatu je lidskoprávní otázkou a plyne z ní povinnost chránit lidská práva*“ (str. 54). Ve stejném duchu si nejsem jistá, zda lze na základě pěti případů, z nichž některé ještě nejsou definitivně rozhodnuty a které se týkají pouze několika rozvinutých států (navíc všech členských států EU), vyvozovat závěr, že klimatickou litigaci „*lze [...] považovat za účinný právní nástroj při snaze stabilizovat emise skleníkových plynů v atmosféře*“ (str. 59). Na takový závěr by bylo třeba analyzovat mnohem širší a rozmanitější paletu soudních rozhodnutí, včetně jejich reálných dopadů na klimatickou politiku dotčených států.

Přes výše zmíněné výhrady se mi však práce líbí a považuji ji za dobrý základ případné autorčiny další vědecké práce. Jak jsem již uvedla výše, je zřejmé, že ji téma skutečně zajímá a ochranu klimatu považuje za důležitou. Je ostatně příslušnicí generace, která již dopady změny klimatu výrazně pocítí, a je proto jen dobře, že se zabývá nástroji, které mohou tzv. klimatickou akci učinit účinnější.

Doporučení k obhajobě a návrh klasifikace: S ohledem na výše uvedené konstatuji, že předložená práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce na Právnické fakultě UK, a doporučuji ji k ústní obhajobě s navrženým klasifikačním stupněm **výborně až velmi dobře**.

Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

Kromě vyjádření k připomínkám uvedeným v posudku autorku prosím o stručné shrnutí případu tzv. české klimatické žaloby a dále o zamyšlení nad přenositelností argumentů použitých v jí analyzovaných případech do českého prostředí.

V Praze dne 24. března 2023

.....
JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.
oponentka diplomové práce